

МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ

Вторият концерт на Московския камерен оркестър

Програмата на втория концерт на Московския камерен оркестър предвиждаше Ария от Криспир Кюркчийски и „Изкуството на фугата“ от Йохан Себастиан Бах. Ария наистина беше изпълнена, но не в начало то, а на „бис“, и тя беше не от Кюркчийски, а от Бах. Това направи програмата на концерта напълно стилина, а съдбата на българската музика в програмите на Баршай беше окончателно решена.

„Изкуството на фугата“ е произведение, което рядко

се изпълнява поради големите и особени изисквания, които поставя и пред изпъл-

нителите, и пред слушателите. Почти невъзможно е да се възприеме пълноценно тази творба без известна професионална подготовка или поне без предварителни пояснения (което беше една от неизпълнените задачи в програмата към концерта)... Последно и недовършено произведение на Йохан Себастиан Бах, „Изкуството на фугата“ е едно грандиозно обобщение на полифоничното майсторство, натрупано и усъвършенствувано през целия живот на композитора. То се състои от че-

тинадесет фуги (контрапункти) и четири канона върху една и съща тема, подредени от Бах според постепенното усложняване на строежа на музикалната тъкан. Авторът не е определил за какъв изпълнителски състав е предназначена тази музика. Затова можем да я чуем в различни инструментални и вокални варианти. Оркестрацията, която днес чуваме сега, е дело на Рудолф Баршай. В продължение на близо десет години тя е изменяна и усъвършенствувана многократно, а този вариант едва ли е последният. Все още се търси единство в подхода към оркестрацията: някои фуги са направени в по-концертен план и напомнят оркестровия стил на Концерто гресо от Бахово време — редува не на солови и оркестрови епизоди (Контрапункт VIII); в други не е търсено такова разнообразие, а всеки глас е поверен на отделна оркестрова група. Най-често обаче двата подхода се смесват и си взаимодействуват по една твърде сложна логика.

Освен проблемът за оркестрацията пред изпълнителите стои и задачата за обединяването на фугите и каноните в единен логичен цикъл. В трактовката на Баршай каноните — изпълнявани на клавесин — са вмъкнати свободно между фуги

те. Тихата звучност на инструмента и виртуозното изпълнение представяват самостоятелна линия и поставят своеобразни акценти на солово концертиране в цялата. Авторният ред на фугите, в който има определена логика и вътрешно развие, от по-простото към по-сложното, не е запазен напълно. Баршай прави малки изменения, вероятно за да може по-удобно да раздели програмата на вечерта на две части. Оформят се и две кульминации — в края на първата част (с Контрапункт XI) и във финала — и двете изградени с динамично нарастване. Дълго време е съществувала традиция последната, недовършената фуга да се изпълнява до мястото, до което е стигнал Бах. Но по-късно се появява тенденцията да се избягва рязкото прекъсване на музиката като се добави по-кратък или разширен завършек. Към тази тенденция се е присъединил и Р. Баршай с обширно доразвиване на фугата — една съвременна имитация на Баховия полифоничен стил.

Творбата беше поднесена с присъщото на Московския камерен оркестър техническо съвършенство. Концертно-бляскавите моменти в оркестрацията излякоха на преден план по няколко начина: динамично разнообразяване, по-оживени темпа и

подчертаване на жанровото начало (например в Контрапункт XIII, който ритмически напомня старинния танц куранта).

Трябва да благодарим на прекрасните инструменталисти за музицирането, изпълнено с чувство на преклонение пред великата творба. Нека тук отбележим, че за да прозвучи в Русе „Изкуството на фугата“ наложи се и специалното превозване на клавесина — един рядък за България и много деликатен инструмент. Това беше клавесинът на Българската държавна консерватория — София, който все още пътува из страната, макар и с цената на позорди в механизма. Но клавесинистката Елена Раскова не позволи на публиката да разбере, че пет от клавишите не свирят и блестящо изпълни отговорната си солова партия.

Изпълнението на „Изкуството на фугата“ беше най-сериозната програма в целия цикъл на Мартенските музикални дни и заслугата на Московския камерен оркестър е, че той именно постави този акцент на задълбочен професионализъм на тазгодишния фестивал. Радостно е, че тази музика намери в Русе своята вякмата телно слушаща публика.

Боряна АЛЕКСАНТРОВА
Юлия БОГВА
Мария БОЯДЖИЕВА